

Lannoitevalmistelaki ja erityisesti sitä täsmentävät asetukset ovat aiheuttaneet bioalalla harmeja, jotka ovat kantautuneet eduskuntaan asti. Rajoitteet elinkeino- ja muussa toiminnassa eivät yleensä ole suosittuja niiden parissa, joita määräykset koskevat, mutta mitkä ovat olleet säädösten vaikuttimet ja perustelut?

TOM NIEMI

Ensimmäinen vuosi lannoitevalmistestusten alaisuudessa ei ole ollut helppo. Eduskunta edellytti hyväksyessään lannoitevalmistelain, että lain vaikutuksista toimitetaan eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2007 loppuun mennessä. Selvitystä ei ole vielä tullut, mutta maa- ja metsätalousministeriö (MMM) asetti viime vuonna työryhmän valmistelemaan lannoitevalmistesektorin tulevaisuuskuksausta.

Alan yrittäjät ovat jo kritisoineet lainsäädännön vaikutuksia. Esimerkiksi Suomen Biokaasuyhdistyksen lausunnossa syöttötariffeista kauppaja- ja teollisuusministeriölle marraskuussa 2007 mainitaan, että ”yrittäjät joutuvat juoksemaan hippasilla eri viranomaisten välillä ja Evira sotkee lopuksi omilla määräyksillään koko korttipakan”.

Kansanedustaja **Esa Lahtela** ja 27 muuta kansanedustajaa esittivät samanhenkisen kirjallisen kysymyksen hallitukselle (KK 371/2007 vp). He arvostelivat muun muassa Eviraa, jonka tulkin mukaan biokaasulaitosten ravinnepitoista rejektivettä ei saa käyttää kasveille, vaan se on johdettava jätevedenpuhdistamolle.

Sekavat ja osittain sisällöltään päällekkäiset lupamenettelyt sekä Eviralle että ympäristöhallinnolle tulevat biokaasuyrittäjille kalliiksi – arvioiden mukaan niistä seuraa valmistelutöineen jopa 100 000 euron kustannukset.

Maa- ja metsätalousministeri **Sirkka-Liisa Anttila** huomauttaa tähän, että Eviran perimät maksut laitoshyväksynnästä vaihtelevat 265 eurosta 1 060 euroon laitoksen kapasiteettista riippuen. Biokaasutoimija voi lisäksi hakea Eviralta tyyppinimihyväksyntää rejektivedelle, jolloin sitä voidaan käyttää, jos virasto arvioi hakemuksen ja tuotteen täyttävän säädösten edellytykset uudeksi tyyppinimeksi. Ministeri Anttila huomauttaa myös Eviraan kohdistuneesta arvostelusta, että Evira toimii lannoitevalmistelain ja EU-säädösten tiukkojen rajoitteiden toimeenpanijana.

Vihä siitä, että periaatteessa kierrätysmyönteisessä valtakunnassa ei ole kaikki hyvin, kuultiin myös lannoitevalmistesektorin tulevaisuuskuksaustyöryhmässä. Vesi- ja viemäri-
laitosyhdistyksen edustajan **Sajariina Toivikon**



BIOALA LUKEE LAKIA

Mikä johti uuteen lannoitevalmistelainsäädäntöön?

mukaan jätepolitiikkamme selkeästi velvoittaa kierrättämään biologisesti hajoavia jätteitä, mutta käytännössä hyödyntämisen edistäminen ei ole ollut kovin ensisijaista. Tilanne on toimijan kannalta hankala, kun vaatimukset vaikuttavat osin ristiriitaisilta.

Biolaitosyhdistyksen työryhmäjäsen **Christopher Gareis** esitti samassa yhteydessä, että kompostoinnin lainsäädäntöä tulisi yksinkertaistaa. Hygieniasiat, laitoshyväksyntä ja kompostien kypsyysmittaukset eivät ole yksiselitteisen selviä.

Lannoitevalmistelain vaikuttimet

EU:n jäsenenä olemme sitoutuneet toimeenpanemaan unionin säädöksiä, joskin merkittävä osa lannoitevalmistepolitiikasta on myös kotoperäistä.

Biojätteiden, lietteiden ja lantojen tuotteistamista ohjaava lainsäädäntö oli vielä muutama

vuosi takaperin kirjavaa. Vuonna 2003 tuli voimaan EU:n asetus eläinperäistä sivutuotteista (EY 1774/2002), jota alettiin soveltaa maassamme biojätteiden käsittelyyn silloin, kun kyseessä ei ollut niiden poltto tai kaatopaikkasijoitus. Samainen asetus säätelee myös lantojen käsittelyvaatimuksia. Niin käsitellyt biojätteet kuin lannatkin kuuluivat myös silloisen lannoitelain (232/1993) piiriin. Sen sijaan käsittelemättömän lannan käyttöön ja luovuttamiseen ei lannoitelaki puuttunut.

Lietteiden käyttöä ohjasi ja ohjaa edelleenkin valtioneuvoston päätös puhdistamolietteiden maatalouskäytöstä (282/1994), jolla toimeenpantiin EU:n puhdistamoliettedirektiivi (278/1986) ja ns. nitraattiasetuksella (931/2000). Esimerkiksi kompostoitujen lietteiden valmistusta viherrakentamiseen taas ohjasi kansallinen lannoitelaki.

Jos lähtökohta on ollut, että reaali maailmassa esiintyy yleiskäsite 'lannoitevalmiste', joka eri tavoin edesauttaa kasvien menestymistä, lain-



ScanStockPhoto

Lannoitevalmistelaista tuli lähes kaikkien kasvien kasvua edistävien, maahan lisättävien valmistaiden yleis- ja puitelaki.

esimerkiksi viherrakennuskäyttöön ei EU:n tasolla ole säädetty mitään. Kun esimerkiksi biojäte käsitellään hyväksytyssä biokaasu- tai kompostointilaitoksessa ja näiden prosessien määrätty vaatimukset täyttyvät, jatkovalmistamisesta säättäminen oli omassa käsissämme. Hyväksytyissä laitoksissa tuotetut ja vaatimukset täyttävät maanparannusaineet saa myydä suoraankin. Riskit eivät maa-aineksiin sekoittamisella kasva. Ainoa EU-tasoinen käyttöön liittyvä rajoite käsittelylle biojätteille, lannoille ja muille eläinperäisille sivutuotteille on levitys laitumelle, jolle sovelletaan 21 vuorokauden varoaikaa ennen eläinten päästämistä alueelle.

säädännön yhtenäistämistarpeet ovat olleet ilmeiset. Vähän sen sijaan keskusteltiin siitä, oliko tarkoituksenmukaista, että ominaisuuksiltaan ja käytöltään erilaiset tuotteet kuten esimerkiksi lannoitteet, kalkitusaineet ja maanparannusaineet niputetaan yhden käsitteen ja sitä myötä yhden ja saman lain alle. Tämä on ollut kansallinen päätös, jota ei ole edellytetty EU-tasolla. Esimerkiksi Ruotsissa ei ole vastaavanlaista laaja-alaista lakia.

Kuka sääti mitä?

Lannoitevalmistelaista tuli lähes kaikkien kasvien kasvua edistävien, maahan lisättävien valmistaiden yleis- ja puitelaki. Eläinperäisten sivutuotteiden kuten biojätteiden ja lantojen käsittelyvaatimukset oli kirjattava lakiin EU:n niin sanotun sivutuoteasetuksen mukaisella formaatilla sisältäen muun muassa laitoshyväksynnät ja omavalvontajärjestelmät. Biojätteiden käsittelyvaatimuksille EU-säädökset eivät periaatteessa antaneet tinkimisvaraa.

Vaikka voimassa oleva lietedirektiivi ei edellytä näitä menettelyjä, lakia valmistellut maa- ja metsätalousministeriö ja lain säättänyt eduskunta todennäköisesti halusivat kierrätystuotemarkkinoilla keskenäänkin kilpailevat tuotteet samalle viivalle vaatimusten suhteen. Eloperäisten jätteräisten aineiden käsittelyvaatimukset lain tasolla vaikuttavat siis markkinatasapainoon pyrkimisen kannalta johdonmukaisilta.

Kierrätystuotteita sisältävistä kasvualustoista

Ankaran vastuun vastustamisyritys

Lannoitevalmistelain valmistelun yhteydessä käytiin julkisuudelta piilossa ilmeisen ankaraa vääntöä tulevan lain vahingonkorvauspykälästä. Lainkohta tarkoittaa sitä, että ellei tuote vastaa EU:n sivutuoteasetuksen ja/tai lannoitevalmistelain ja sen asetusten määräyksiä, myyjä tai luovuttaja vastaa siitä ammattimaiselle käyttäjälle syntyvistä vahingoista. Korvaussumma voi siis ylittää tuotteen myyntihinnan.

Ankaran vastuun periaate oli jo edellisessä, joskin soveltamisalaltaan suppeammassa lannoitelaisissa. Uuden lain ensimmäisessä luonnoksessa, josta MMM pyysi muun muassa valmistajien ja käyttäjien etujärjestöiltä lausuntoja, korvauspykälä oli mukana. Todennäköisesti saadun palautteen perusteella ministeriön jatkovalmistelussa ja hallituksen esityksessä lannoitevalmistelalaki (HE71/2005) korvauspykälä oli poistettu. Eduskunta kuitenkin sääti korvauspykälän takaisin siten, kuin maa- ja metsätalousvaliokunta mietinnössään 11.5.2006 ehdottikin.

Vastuupykälä on myös kansallista päätöksentekoa ja se koskee luovutusta ammattikäyttäjille. Kun myydään yksityisille kuluttajille, vahinkojen ankara vastuu tulee tuotevastuulaista, joka perustuu EU-sääntelyyn, josta ei voida poiketa. Näin on haluttu välttää tilanne, jossa kompostia, mädätettä tms. välittänyt urakoitsija joutuisi ankarampaan korvausvelvollisuuteen yksityiseen kuluttajaan nähden, kuin mitä urakoitsijalla olisi mahdollista hakea korvausta valmistajalta.

Niska & Nyssönen Oy käsittelee nyt myös lietteitä !

Niska & Nyssönen on maa- ja ympäristörakentamisen erikoistunut urakoitintyrius. Laajennamme nyt palveluvalikoimaamme lietteiden käsittelyyn!

Tarjoamme Teille lietteenkäsittelyä uudella energiaa säästävällä käsittelytekniikalla Forssassa tai vaihtoehtoisesti myös lähempänä Teitä!

Ota yhteyttä! Teemme Teille mielellämme tarjouksen ja kerromme lisää menetelmästä!

Lietteenkäsittelyasioissa Teitä palvelee:
Minna Karppinen
Projektipäällikkö
Niska & Nyssönen Oy
040-758 8690
minna.karppinen@niska-nyssonen.fi



Käsittelyn lopputuotteena syntyyvä lieteraetta

NISKA & NYSSÖNEN OY
www.niska-nyssonen.fi



Asetusten tekijät

Laaja-alaisesta lannoitevalmistelaista saatiin lopuksi johdonmukaisen oloinen. Laki on luonteeltaan puitelaki, joka valtuutti MMM:n päättämään asetuksilla yksityiskohtaisista määräyksistä ja tuotteiden vaatimuksista. Merkittävä osa laatuvaatimuksesta on ministeriön itsensä säättämiä eikä EU:n edellyttämiä.

Käytännössä asetukset eivät ole yksinomaan ministeriön virkamiesten ja asiantuntijoiden valmistelun tulosta ministerin johdolla, vaan aktiiviset etujärjestötkin ovat saaneet niihin omia puumerkkejään. Enemmän kuin toista viulua soittavana on asetukseen vaikuttanut myös elintarviketurvallisuusvirasto Evira, jolla on omat tuotevalvonnan tarpeensa ajettavanaan. Lisäksi eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta lausui käsityksensä muun muassa siitä, millaisia asetusten kadmium- ja ravinneraja-arvojen tulisi olla, sekä asetusten soveltamisalasta. Esimerkiksi ruokamulta eli lannoittamattomat kivennäismaaseosmullat ohjeistettiin näin asetusten piiristä ja vaatimuksista pois.

Miten eri valtaryhmittymien näkemykset sovitettiin yhteen, voi päätellä valmiista asetuksista. Millä perusteella tutkimukset, selvitykset ja valmisteltavista asetuksista annetut lausunnot otettiin lopullisessa valmistelussa huomioon, ei selviä asetuksista, koska niissä ei ole perusteluosaa. Ministeri Anttila toteaa kuitenkin, että kaikki asetuksia valmistelleiden työryhmien pöytäkirjat ovat avoimesti kaikkien saatavilla.